

Hynstebiter nieuws

In iedere Twirre bericht de FFF-Libellenwerkgroep 'De Hynstebiter' over diverse algemene zaken van het Friese libellenfront. Ook is het Hynstebiter-nieuws gericht op kennisverbreding en verslaggeving van onderzoeken en projecten.

Zuidelijke glazenmaker nieuw voor Fryslân

De Zuidelijke glazenmaker *Aeshna affinis* duikt sinds 1995 steeds vaker op in Nederland. Er werd al enige tijd voortplanting vermoed. Dit jaar zijn er voor het eerst larvenhuidjes gevonden en staat vast dat de soort zich in Nederland kan voortplanten. Op 13 augustus 2005 zag Peter de Boer een mannetje tijdens een libellenexcursie op It Mandefjild (Wolfshaar) nabij Bakkeveen. Dit is de eerste officiële melding voor Fryslân.

De Zuidelijke glazenmaker stond reeds op het lijstje van te verwachten nieuwe soorten. In 2003 was de soort al eens bij Norg (Drenthe) waargenomen. Spectaculair zijn de waarnemingen van Roelf Hovinga van enkele mannetjes en zelfs een paringswiel rond 10 augustus 2004 op Rottumerplaat. Een verslag hiervan is te vinden op onze website: www.hynstebiter.nl.

Steenrode heidelibel

foto: E. Peter de Boer

Project Groene glazenmaker

Na het geweldige succes van de inventarisatie in 2004, waaruit bleek dat we met vereende krachten veel kunnen bereiken, heeft het project in 2005 een vervolg gekend. Dit jaar zijn aanvullende bezoeken gebracht, is veel informatie uitgewisseld met beheerders en het Wetterskip en zijn opnieuw enkele, nieuwe populaties ontdekt. Het nu ontstane beeld maakt duidelijk dat zowel de Krabben-scheer als de Groene glazenmaker vooruit lijken te gaan in onze provincie. Bescherming van deze libel blijft echter noodzakelijk, omdat de Groene glazenmaker in West-Europa als geheel, achteruitgaat en bedreigd wordt. Het veilig stellen van 'onze' populaties dient dus een groter belang. Nog steeds worden sommige vindplaatsen (sloten) rigoreus geschoond, waardoor de Groene glazenmaker zich steeds opnieuw moet zien te vestigen en herstellen. De soort is streng beschermd (Europese Habitatrichtlijn) wat betekent dat schonen alleen plaats

mag vinden indien dit geen schade toebrengt aan de populatie.

Topjaar Noordse glazenmaker

Dit jaar lijkt een bijzonder goed jaar voor deze zeldzame en moeilijk te herkennen soort te zijn geweest. De Noordse glazenmaker *Aeshna subarctica* was sinds 2004 al bekend geworden van een tiental vindplaatsen, maar dat aantal kon bijna verdubbeld worden. De soort bleek op vrijwel elk geschikt veenmosven in de zuidoosthoek aanwezig te zijn. In de boswachterij Bakkeveen werden in totaal zelfs meer dan 400 larvenhuidjes verzameld. Volwassen dieren werden daar echter slechts mondjesmaat gezien. Het hoogste aantal van acht laag patrouillerende mannetjes werd gezien op de Slotplaets (Bakkeveen). Dit jaar werden de landelijke uiterste vliegdata verlengd: de eerste uitsluitende Noordse glazenmaker werd al op 7 juli gezien in Beetster-

zwaag; het laatste exemplaar op 14 oktober op de Pûpedobbe (Bakkeveen).

Winterjuffers

Ook dit najaar is de Noordse winterjuffer *Sympecma paedisca* op de bekende (maar ook op vele nieuwe) vindplaatsen aangetroffen. De aantallen lijken die van de voorgaande jaren dik te overschrijden. Deze winterjuffer lijkt elk jaar iets verder noordelijk op te rukken. Zo is de soort dit jaar voor het eerst in de bossen bij Beetsterzwaag aangetroffen, de meest noordelijke vindplaats tot nu toe. In de Lendevalei en op enkele heideveldjes rond Noordwolde en Blesdijke is de soort in oktober zelfs verreweg de algemeenste libellensoort. Verrassend was de ontdekking van een vergrast heideveldje ter grootte van een voetbalveldje bij Blesdijke met ruim over de 200 exemplaren. Hier hingen in elke pol Pijpenstroewel enkele exemplaren. De plek ligt rela-

tief dicht bij de Weerribben, het bron- gebied van de Noordse winterjuffer. De kans op het aantreffen van winterjuffers blijkt het grootst in een straal van 10 km rondom de Weerribben. Ze moeten op een speciale manier gezocht worden. Vaak zitten ze (ver van water) in luwe bos-heideveldjes of strepen in moeras- bosjes op Pijpestro, Riet, Pitrus of Bocht- ige smele en moeten worden opge- schrikt om een stukje te vliegen.

Ook de Bruine winterjuffer *Sympecma fusca* duikt dit jaar ineens wat vaker op. Vorig jaar werd sinds lange tijd slechts één vrouwtje op de Schaopedobbe (El- sloo) gevangen. Dit jaar werden eind september / begin oktober vijf 5 exem- plaren op de Noordwolder Meenthe ge- zien, eentje op het Haulerveld, eind juli al een exemplaar te Bakkeveen en hal- verwege oktober enkele exemplaren ten zuiden van Noordwolde (samen met Noordse winterjuffers) Het lijkt er sterk op dat de Bruine winterjuffer Fryslân langzaam maar gestaag begint te koloni- sieren. Dit jaar voor het eerst voortplan-

ting van de Noordse winterjuffer in het Friese. Volgend in 2006 wellicht de eer- ste voortplanting van de Bruine winter- juffer?

Libellentrek

Begin september is op Kornwerderzand en Harlingen enkele malen gekeken naar libellentrek. Er werden redelijk wat Geelvlakheidelibellen, Bloedrode -, Zwarte - en Steenrode heidelibel en een- maal de Bruinrode heidelibel waargeno- men. Maar het ging steeds om zeer lage aantallen (van enige tientallen per dag). Dit in tegenstelling tot betere jaren, waarin op sommige dagen 100-en libellen langs kunnen trekken of zwerven. Op 5 september werden bij Zurich zes soor- ten heidelibellen waargenomen (waar- onder één Zwervende heidelibel) en een vrouwtje van de Zwervende pantserjuf- fer. In de brakke sloot ernaast werden behoorlijk wat Kleine roodoogjuffers en een aantal Paardenbijters gezien (beide soorten planten zich hier voort). Een week ervoor waren bij Restaurant

Zurich nog twee oeverlibellen en een Bruine glazenmaker aanwezig. Opgeteld zijn rondom Harlingen nu ongeveer 15 soorten aangetroffen. Met goed zoeken op andere plaatsen langs de Friese kust of in de kleistreek, waar je niet zo snel libellen zou verwachten, is dus toch een redelijk aantal soorten te verwachten. De meeste soorten tref je hier in de na- zomer aan.

Oproep (late) waarnemingen

Door het aanhoudend mooie herfstweer bestaat de kans dat sommige najaars- soorten nog tot in november doorvlie- gen. Soorten als de Zwarte -, Steenrode - en Bruinrode heidelibel, Paardenbijter, Blauwe glazenmaker, Tengere - en Hout- pantserjuffer zijn dan nog dagelijks te bewonderen. In 2003 werd er op 19 no- vember zelfs een Zadellibel gezien op Schiermonnikoog. Geef late (of de laat- ste) waarnemingen van bovengenoemde en andere libellensoorten door aan De Hynstebiter.

'Hynstebiters' aan het inventariseren

foto: E. Peter de Boer